

Mladič čopaste kukavice *Clamator glandarius* najden v bližini Skadarskega jezera

Young Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius*, recovered in the vicinity of Lake Skadar

Borut Štumberger

Po nekajdnevnem potovanju vzdolž s turisti natrpene jadranske magistrale sem dne 20.7.1982 preko Petrovca na moru prispel k Skadarskemu jezeru. Še isti dan sem obiskal kolega, ki je ta čas služil vojaški rok ob letališču pri Titogradu v kraju Golubovci. Na desni strani ceste pred mostom v smeri letališča me je pozdravila kolonija vsaj 25 parov čebelarjev *Merops apiaster*. Da bi pa moje prvo snidenje s čebelarji ne ostalo le površno doživetje, je za to poskrbela dobrih lo metrov od gnezditvene stene sedeča črnogorska gospodinja, ki je tam mirno pletla. Med opravljanjem obveznih formalnosti na prijavnici mi je kolega spotoma iz kasarne prinesel že delno operjenega na videz bolehnega mladiča čopaste kukavice, s katerim so se še maloprej igrali vojaki.

Ta afriški prirepek je prestal dvodnevno vožnjo do doma, nato pa je mesec dni prežival v kletki ob koloradskih hroščih in drugih insektih do dokončnega operjenja.

Takšen je sedaj v študijski zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije pod inventarno številko 1832:

Clamator glanadarius (♀), juv.

Celotna dolžina: 293 mm

A = 173 mm

T = 28,5 mm

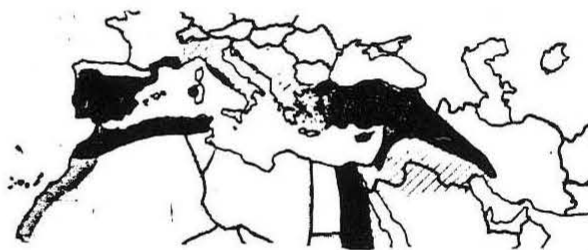
C = 140 mm

R = 23-7,6-7 mm (dol./šir./viš.)

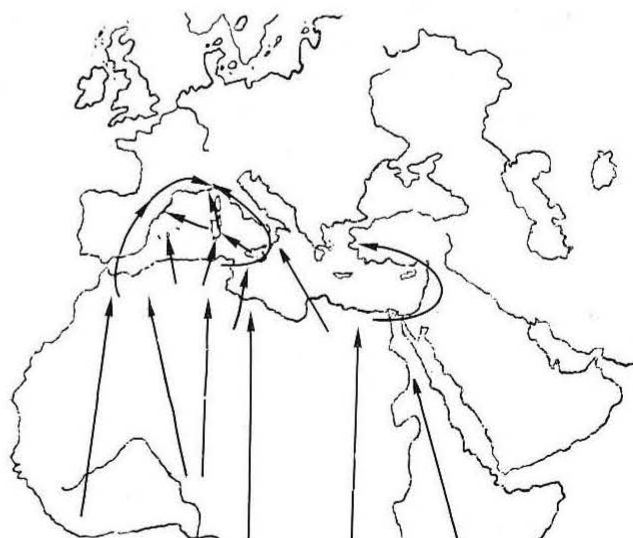

24. Mladič čopaste kukavice, najden 20.7.1982 v Golubovcih v Črni gori (B.Štumberger)

24. Young Great Spotted Cuckoo, Montenegro, July 1982 (B.Štumberger)

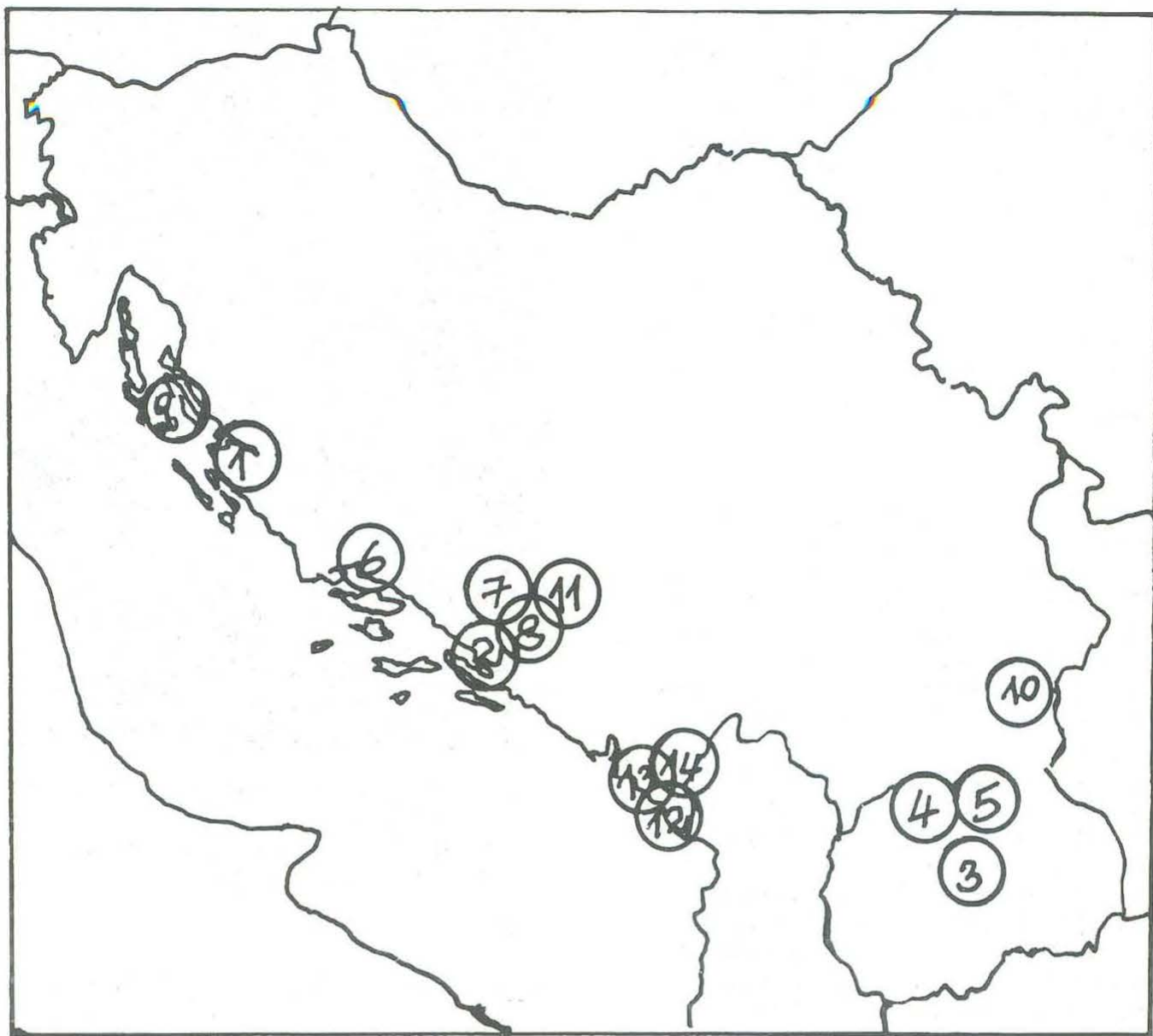

Slika 1: Razširjenost čopaste kukavice
Figure 1: Distribution of the Great Spotted Cuckoo

Slika 2: Predgnezditvena selitev čopaste kukavice (Truffi, 1983)

Figure 2: Prenuptial migration of Great Spotted Cuckoo (Triffi, 1983)

Slika 3: Odkritja čopaste kukavice v Jugoslaviji:

Figure 3: Recoveries of the Great Spotted Cuckoo in Yugoslavia:

1. Nin, 8.5.1889; 2. Opuzen, 17.3.1913; 3. Veles, 9.5.1927; 4. Skopje, 14.-17.5.1952; 5. Skopje, 15.5.1953; 6. Split, 14.4.1977; 7. Čapljina, 1.5.1958; 8. Čapljina, 1959; 9. Pag, 4.7.1960; 10. Vlasina, 1961; 11. Hutovo blato, 21.6.1967; 12. Vranjina, 10.4.1974; 13. Zeta, 4.6.1974; 14. Golubovci, 20.7.1982.

Podobno kot kukavica *Cuculus canorus* tudi ta vrsta afriške kukavice parazitira. Je gnezditveni zajedalec ptic iz družine uran, ki je samo južno od Sahare prešel k drugim krušnim staršem, namreč škorcem. Evropski gnezditveni areal širi že nekaj desetletij. Z izjemo nekaj sporadičnih gnezditv v Bolgariji, Grčiji in Italiji je nekoč gnezdila le na Iberijskem polotoku. Po letu 1940 je redno pričela gnezditi po mediteranskem jugu Francije

(Levêque, 1968).

S svojim pojavljanjem je čopasta kukavica že od prejšnjega stoletja burila duhove ornitologov na območju današnje Jugoslavije. Prevsam v srednji in južni Dalmaciji, pa tudi v Makedoniji. Catalogus faunae Jugosla-viae ne navaja podatkov o gnezdenju. Gnezditve v Hercegovini, severni Makedoniji in južni Črni gori (S.D. Matvejev, V.F. Vasić, 1973) so vprašljive (označeni z vprašajem).

10.4. in 4.6.1974 je O.Vizi opazoval čopasto kukavico ob Skadarskem jezeru, prvič na otoku Vranjina in drugič blizu železniške postaje Zeta. Opazovani ptici je ustrelil. Izkazalo se je, da sta bili obe samici z razvitimi jajčniki. Ker na tem področju, lahko bi rekli, mrgoli sračjih gnezd pa tudi gnezd sive vrane je precej, je lahko upravičeno domneval, da čopasta kukavica ob Skadarskem jezeru gnezdí oziroma parazitira. S tokrat opisano najdbo mladiča je ta domneva končno potrjena.

Potem ko so mladiči speljani, se pogostokrat zaletijo. Tako so posamezne klateže opazovali celo na Shetlandskem otočju, Finskem in Vzhodni Nemčiji (Lèvéque, 1968). V Alpah so jo nekajkrat videli v Švici in Avstriji (Bauer, 1971). Kdaj jo bomo opazili pri nas? Torej obročevalci sračjih gnezd pozor!

V delu o pojavljanju afriške kukavice v Liguriji (Italija) avtor na podlagi 66 podatkov od leta 1821 domneva, da opazovane ptice v Ligurijo priletijo preko Francije in Španije (Truffi, 1983). S krepitvijo francoske gnezditvene populacije je vse več opazovanj severno in vzhodno od gnezditvenega areala (Bauer, 1971).

LITERATURA

- Bauer, K., (1971): Der Häherkuckuck *Clamator glandarius* in Österreich, *Egretta*, Jahrg. 14, Heft 2, Seite 41-43
- Levéque, R. (1968): Über Verbreitung, Bestandvehrmehrung und Zug des Häherkuckucks *Clamator glandarius* (L.) in Westeuropa. *Orn.Beob.* 68, 43-71.
- Matvejev, S.D., V.F. Vasić, (1973): Catalogus faunae Jugoslaviae.
- Truffi, G., (1983): Il Cuculo dal ciuffo, *Clamator glandarius*, in Liguria. *Riv.ital.Orn.*, 53 (1-2):15-23.
- Vizi, O., (1975): Nalaz kukavice afriške *Clamator glandarius* L., 1958 na Skadarskom jezeru. *Glas.republ.zavoda zašt.prirode*, 8, 15-19.

25. Perut mladiča čopaste kukavice (B. Štumberger)
25. Wing of the young Great Spotted Cuckoo (B.Štumberger)

SUMMARY

Young Great Spotted Cuckoo (*Clamator glandarius*) recovered in the vicinity of Lake Skadar

On July 20th, 1982, the author found, at Golubovići near Lake Skadar in Montenegro, partially fledged young of the Great Spotted Cuckoo, with which a group of solidiers were playing. He took it home to Slovenia and fed it until fully fledged. Its skin is now in the Museum of Natural History in Ljubljana. Up to the present 13 observations of this African cuckoo species which, as it is known, lays its eggs in Crows' nests, have been recorded. Most interesting among observations during breeding season are two females with well developed ovaria shot in 1974 in the vicinity of Lake Skadar. The young, found this time, confirms the supposed breeding of this species in Yugoslavia.

Borut Štumberger,
62282 Crikulane 41